

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, apryl 1988
4. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 38

Bože slovo za nas

Budźće přeco přihotowani k zamołwjenju kóždemu, kiž sebi žada rozprawu wo nadźiji, kiž je we was.

1. Pětra 3,15

Wězo dyrbymy swoju wěru před čłowjekami wuznać a nadźiju, kotraž z njeje wurosće, wobswědčić před druhimi. To sebi Jězus wot nas žada. Z tym smy so zaběrali loni tež w swojim časopisu při wukładowanju měsacneho hrona za awgust. To njerěka, zo dyrbymy přeco pobožne słowa wužiwać abo z kóždym bjez dalšeho rozmołwu wo wěrje wuwabić. To by druhdy rěkało, „parle swinjom čiskać“, kaž naš Zbóžnik rjeknje w předdowanju na horje (Mat. 7,6). Ale hdyž chce něchtó něšto zhonić wo našej wěrje a nadźiji, potom dyrbymy ju zamołwić před druhim. To móžeš so stać w času přesěhanjow před sudnistwom a wyšnosću. K tomu dyrbymy hotowi być w rozmołwje z druhimi, snano při džěle, při zabawje abo hdže hewak, zo něchtó praji: „Ty sy tola křesćan, cyrkwinsece zmysleny, abo samo — ty sy ‚swjaty‘, kak ty, kolega, towaršo, přecelo, wo tym abo tamnym myslíš?“ To je z tym měnjene, hdyž je w našim hronu rěč wo kóždym, kiž sebi žada rozprawu, wotmołwu, rozjasnjenje wo nadźiji, kiž je w nas. Potom dyrbymy sprawnje a zjawnje rěčeć.

Ale potom dyrbi tuta nadźija tež w nas być! Kajka nadźija to je? Wězo tež w zmysle psalmskeho spěwarja (37,5): „Poruč Knjezej swoje puče a staj swoju nadźiju na njeho, wón budže wšitko derje činić“, — po swojej woli! Přetož wón wě lěpje hač my, štož je dobre za nas a štož njeje dobre, kaž to je pola staršeu a džěci. Ale potom so tež jedna wo našu křesćansku nadźiju, kiž při rowach připowědamy, mjenujcy, zo je nam slubjene po časnosći žiwjenje we wěčnosći. Kajke to w jednotliwym budže, njewěmy a sebi to tež na swětnje wašnje předstajić a wumolować njesměmy; dokelž wšo budže tam cyle hinak. Ale garantiju, zo něšto budže, zo njeje po smjerći wšitko nimo, mamy přez Jězusa, kiž rjeknje: „Ja sym žiwy, a wy budžeće tež žiwi.“ My mamy jutrowny čas. A my spěwamy při swojich křesćanskich pohrěbach jutrowne kěrlušy.

„Chryst je z rowa stanył a ze wšej martry čahnył; so z toho mamy zachować a Chrystus chce nas tróštwoać.“

A pozawny piskaja:
„Jězus, moja nadźija a mój Zbóžnik, tón je žiwy, to wě moja wutroba, tehodla sym prawje čily; tak tež dołha smjertna nóc na mni nima žanu móc.“ G. L.

krajnocyrkwiniski zarjad ničo přečiwo serbskim Božim službam w Drježdžanach nima. List skónči ze słowami: „Da, wie bisher Brauch, am 2. Adventsonntage, am 5. Dezember, wieder ein solcher Gottesdienst gehalten werden soll, bitte ich um recht baldigen Bescheid, ob von Seiten der Geheimen Staatspolizei gegen diese rein seelsorgerliche Einrichtung Bedenken bestehen.“

Njedźiwajo na tutu próstwu wo spěšny rozsud wotmołwi tajna policija hakle 10. 12., „daß gegen die Abhaltung des wendischen Gottesdienstes in Dresden in der bisher üblichen Weise keine Bedenken bestehen, sofern diese Einrichtung eine rein seelsorgerliche bleibt“. Boža služba 5. 12. 1937 pak so wotmě, tež hdyž dowolnosć hakle pozdžišo přińdže.

A tola njesu so serbske kemše w Drježdžanach w lěće 1937 po zwučenym wašnju wotměli. W februaru 1938 mjenujcy pisa wyši farar Kapler na krajnocyrkwiniski zarjad, zo je so tradicija serbskich Božich službow w Drježdžanach 1937 přetorhnyła, dokelž njebě je krajnocyrkwiniski zarjad wo zwučenym wašnju financielnje podpěrał. Po tym zo bě tajna policija serbske kemše w Drježdžanach za přichod dowoliła a Serbja w Drježdžanach so přeco zaso za nimi prašachu, prošeše Kapler krajnocyrkwiniski zarjad wo trěbnu pjenježnu podpěru za to. Z tutoho lista wučitamy, zo wobdžěli so někak 70 do 80 wosadnych na serbskich kemšach a zo serbske kemše někak 75 hr plačachu. Tute pjenjezy trjebachu so za wudawki serbskeho fararja za jězbu z Łužicy do Drježdžan, za kantora, swěcu, kěbětara, čišć kěrlušow a cyrkwiniski chór, kotremuž so jězba na zwučowanje zaplaći. Bohužel njezhonimy, kelko su wosadni na kemšach woprowali a kelko mješe cyrkwiniski zarjad dodać.

Serbske kemše w Drježdžanach so w serbskich wosadach Budyskeje eforije wozjewichu. Přez to zhonimy wo scěhowychach serbskich kemšach w Drježdžanach:

27. 3. 1938 (předował farar n. w. Mickela z Drježdžan)

26. 6. 1938 (předował farar n. w. Tyšer z Drježdžan)

18. 9. 1938 (předował farar Mjerwa z Bukec)

4. 12. 1938 (předował wyši farar Kapler z Njeswaćidła)

19. 3. 1939 (předował farar Šotta z Budyšina)

25. 6. 1939 (předował farar Křižan z Klukša)

24. 9. 1939 (předował farar n. w. Tyšer z Drježdžan)

Mi njeje znate, hač woměwachu so dalše serbske kemše w Drježdžanach. Akty, do kotrychž móžach pohladać, wo tym mjelča. Z tym zo dyrbjachu serbscy fararjo do wójny a 1941 so wšelacy serbscy fararjo přesadžichu, drje serbske Bože služby w Drježdžanach tež bjez zakaza wjac móžne njeběchu.

Serbske blido přeprošuje wšitkich zajimcow na bjesadu ze

spisowaćelom Jurjom Kochom

wo ekologiskich prašenjach Łužicy srjedy, dnja 6. apryla 1988, w 19.30 hodź.

do Budyšina na Michałsku faru.

Ze starych spisow

Serbske kemše w Drježdžanach

Hižo loni čitachmy w „Pomhaj Bóh“, zo so w Drježdžanach serbske Bože služby wot 1848 wotměwachu. Kak pak bě to za hitlerski čas?

Namakach w aktach list wyšeho fararja Kaplerja-Njeswaćidlskeho wot 18. 11. 1937. Tehdom běchu serbske towarstwa hižo zakazane a serbske nowiny a časopisy wjac njewuchadźachu. Kapler so w horjeka naspomnjenym

lisće nětko tajneje policije w Drježdžanach praša, hač smědža so w Drježdžanach dale serbske kemše wotměwać. Z tutoho lista zhonimy nimo nam hižo znatych faktow, zo wobsteješe w Drježdžanach wuběrk, kiž jednaše z farsstwom Křižneje cyrkwe, zo by so cyrkwe za serbsku Božu službu přewostajila, a kiž staraše so wo čišć porjada Božeje služby, wo jeje wozjewjenje kaž tež wo financy. Tutomu wuběrkej přislušachu Peter Schmidt, August Schulze, Fritz Heidan, Ernst Schulze a Johann Kaltschmidt. Peter Schmidt pak njebě wjac sobustaw tutoho wuběrka. Dale so tam pisa, zo

Jejkakuljenje na Hrodzišku pola Budyšina

Znajete Hrodzišku pola Budyšina? Nemale napřečo hrodej Ortenburg so wone wysoko nad lěwym brjohom Sprjewje pozběhuje. Na Hrodzišku samym steji cyrkwička a wokoło njeje je pohrjebnišćo. Džensa je tam čicho. Jenož někotři, kotřiž měr a rjanu krajinu lubuja, so tam wuchodźuja. Před lětdžesatkami pak knježeše tam na jednym dnju w lěće wjesole a čile žiwjenje.

Tehdy hromadžachu so na jutrownej njedźeli po wobjedze syły Budyšanow, dorosčenych a dźeći, na Hrodzišku. Dorosćeni — běchu to zwjetša bohatši měšćenjo — přichadžachu z polnymi tobołami slódkosćow, zestupachu so horjeka na wjeršku Hrodzišća a kulachu po horje dele, štož běchu sobu přinjesli: jutrowne jejka, całty, placki a samo aplaziny. Dźeći pak dale deleka po nahlej horje lětachu za tym, štož so jim napřečo kuleše, lójachu slódkosće a zběrachu sej je do kobjelkow a nachribjetnikow. Wosebje chude dźeći móžachu sej tu swoje skromne dary, kiž bě jim jutrowny zajac doma wobradźił, wobohacić. Móžachu sej slódkosće nazběrać, kiž hewak za cyłe lěto njewuhladachu. Zo so druhdy tež wjacore dźeći wo jednu a tu samsnu wěc wadžachu a zo při tym přeco bjez módrych blakow njewoteńdže, móžeće sej myslić. Někotre dźeći drje tež mokre domoj přińdžechu, hdyž bě so slódko dobrota do Sprjewje kulifa a hdyž dźeći we wodze za njej lójachu.

Něšto lět po 2. swětowej wójnje so jejkakuljenje na Hrodzišku pominy. Mnohim Budyšanam so njelubješe, zo dźeći za slódkosćemi lětachu, zo so wo nje wadžachu a bijachu a zo so dorosćeni nad tym wjeselachu a so k tomu smějachu. Přestachu z jejkakuljenjom, dokelž mějachu za njerjane a prošerske wašnjne, hdyž čí jedni na zemi zběrachu, štož běchu čí tamni jim čisnyli.

Hižo lětdžesatki je nětk měr na Budyskim Hrodzišku, ale wopyt Hrodziška so tež džensa hišće zadani. Maće wot tam krasny napohlad Budyšina ze swojim hrodem a ze swojimi wězemi, slyšiće hluboko pod Hrodziškom Sprjewju šumić, móžeće wopytać kěrchow, na kotrymž je wjele sławnych serbskich muži pohrjebanych, a móžeće sej wobhladać nahłu horu, po kotrejž su před lětdžesatkami na jutrownej njedźeli jejka kuleli.

T. M.

„Štó to wě?“

Tak prašachmy so Was před třomi měsacami. Tu maće pytane mjena štyrjoch swjedženjow: hody, čichi pjatk, jutry, swjatki. Myto — wobraz Měrcina Nowaka-Njehorńskeho z originalnym podpismom wuměłca — je sej wudobyła Borbora Wiesnerec z Barta.

Dopisy dostali smy tež wot dorosćenych. Jich wězo njemóžemy mytować, njech je jim wjeselo při hódanju myta dosć. Wjeselimo so, zo so tež dorosćeni za rubriku „Za naše dźeći“ zajimuju.

T. M.

Luby bratře,

... bě tola tež lětsa zaso (1987) tajke Domowinske zetkanje w Choćebuzu. Mějach runje tutu sobotu popońdnu kemše za hluchich w hrodowej cyrkwi na Grodkowskej, na kotrejž bě někak 50 ludźi přišlo. Při tutej składnosći steja durje wotewrjene, přetož pohladaja po nazonjenju běžnje nimoducej nući.

Wěsće wěro, tak so tež sta. Wjele wobdžělnikow kongresa — žony běchu hnydom na drasće spóznać — zastupi do cyrkwy, woni so modlachu zdžela mjelčo z nami, a moje wupołožene zbytně čisła Pomhaj Bóh běchu hnydom rozebrane.

- ... Tohodla tež moja próstwa na Was — abo přez Was na redakciju:
- P. B. njech hdys a hdys tež na Delnjoserbow spomina.
- P. B. njech mi přeco zaso zbytně čisła připósće.
- P. B. njech při składnosći tež na hluchich myslí.

Waš bratr Wegmann, Berlin

Jejkakuljenje na Budyskim Hrodzišku w dwacetych/ třicetych lětach

repro-foto: Friedel

Naše nowiny a časopisy před sto lětami

Z Delan. Jutrowne jejka „pisać“ je pola nas hišće jara wašnje; wosebje młodzi hólcý a hólcý to z wulkej wustojnosću činja. „Pisane jejka“, rjane čerwjene zwarjene, dawaja so zeleneho štwórtka a na jutry. „Wupisane“ znamjo na jejku a naložowana čerwjena barba pokazujetej bjez dwěla na starozastarski slóncowy swjedžen pola našich wótcow.

Serbske Nowiny, sobotu, 7. haprleje 1888

Drobnostka?

K našemu hódančku za dźeći „Štó to wě?“ w januarskim čisle smy tež dostali dopis z Českeje a to z kritiku, čehodla smy adresu, na kotruž maja so wuhódanja pósłać, w němskej rěči podali. Knjez J. Š. piše nam w bjezporočnej serbsčinje:

„Čitam PB a wuhódał sym dźěćace hódančko za dźeći, ale tohodla pisam, zo na serbsku adresu němski póst tež list přinjesa. — Nimaće runoprawosće? Dopokaz.“ A dopokaz, zo tomu tak je, je dopis J. Š., kotryž je nas pod adresu „Hrodziško — Gróditz“ doscahnul.

Wjeselimo so, zo mamy w Českej přecelow, kotřiž jenož tak wuběrnje našu

serbsku rěč njeznaja, ale kotřiž tež ze zajimom naš Pomhaj Bóh čitaja — samo dźěćacu rubriku — a kotřiž z nami a wo nas přemysluja a nas k wjace narodnemu sebjewědomju namoławjeja. Za to J. Š. wutrobny džak a wutrobny — serbski — postow do Českeje.

Dospołnu dowěru, zo němski póst tež dopis z ryzy serbskej adresu prawemu adresatej do domu přinjesa, drje J. Š. ani sam měł njeje, hewak njeby k serbskemu „Hrodzišku“ němske „Gróditz“ přistajić trjebał. Potajkim: Ryzy serbske adresy tola njesu móžne? Mamy adresu dwurěčnje pisać?

J. Š. namoławja nas Serbow — znajmjeńša štož póstowe naležnosće nastupa — k wučerpanju našich narodnych prawow, kotrejž džě su nam před 40 lětami ze Serbskim zakonjom zjawnje wobkručili. Snadž njeje připad, zo přińdže kritika nad němskej adresu w serbskim časopisu runje z wukraja. Smy sami přeslepi za to, je naše narodne sebjewědomje tak słabe? Skónčnje njeje hišće wjele lět zašlo z časa, hdyž su telefonistki w Budyšinje serbske rěčne hódžiny měli, zo móhl Serb sej w serbskej rěči telefonat skazać. Smy naše nam date prawa woprawdže wšě wužili — nic jenož w póstowych naležnosćach —, to praša so sebje a čitarjow Pomhaj Bóh

T. M.

Prispmnjenčko

My wěrimo do Jezow Chrysta. Wěra do Chrystusa pak je jutrowna wěra, to rěka wěra, zo je Jezus žiwy. Tajka wěra so zložuje na jutrowne spóznaće: Jezus je z mrtwych stanyl. K spóznaću, zo je Jezus z mrtwych stanyl, su japo-

štoljo pŕez zjewjenje horjestanjeneho pŕišli. My swědćenje japoštołow słyšimy a pŕiwzamy, pŕetož nam so Chrystus wjac tak njejewi kaŕ svojim japoštołam. Hdyž pak tute swědćenje wo horjestaću Knjeza pŕiwzamy, móže so stać, zo tež my spóznajemy: Naš Knjez je woprawdže stanył a je žywy. Mnozy su k tutomu spóznaću pŕišli. A zo byšće tež Wy, lubi čitarjo, pytnyli, zo je Knjez Jězus Chrystus žywy, to pŕeju Wam k jutram. S. Albert

Na prawoslawnych kemšach

Do tydženskeho pŕebywanja w Leningradže słušeše nimo wopyta njeličomnych muzejow, hrodow a wopomnišćow tež wopyt Božich službow w prawoslawnej cyrkwi. Lětsa woswjeći tuta cyrkej tysacletne pŕiwzaće wěry w džensnišim najwjetšim europskim kraju. Wěšće budžemy wo tym wjele w nowinach čitać a w telewiziji widžeć móc, pŕihotuje džě so prawoslawna cyrkej hižo dołho na tutón jubilej.

Poslednju njeđzelu awgusta so w Leningradže hižo tŕeći džen dešćik džěše — wězo z pŕestawkami —, a chcychmy najpŕjedy do Nikolskeje cyrkwy, něhdyšeje garnizonoweje cyrkwy, ale naš rozsud, wopytać kemše w katedrali Aleksandra Njewského, wopokaza so wěšće pŕawiši. Pŕěnja cyrkej je dwuposchodowa, t. r. zo wotměwaja so tam Bože služby na wulkich swjatyh dnjach pŕi zemi a w pŕěnim poschodže, zo bych wšitcy wěriwi městno — wězo k staciu — dostali. Za nas je drje to njepŕedstajomne, ale tak nam pŕajachu.

Tuž podachmy so po radže našeho šofera do něhdyšeho klóštra Aleksandra Njewského ze swojej katedralu. Hdyž zastupichmy do cyrkwy, pŕewodžachu nas krasne spěwy chóra, swěčki swěčachu so pŕed ikonostasom (wobrazowej scěnu), wokoło wołtarja, pŕed bočnymi wołtarjami a swjećatkami, a jich blyšć wotražowaše so tysackroćnje na wšo wupjelnjacym złoće. Wěriwi stejachu zanurjeni w pobožności a so husto pokřižowachu, a pŕeco zaso zaklinčestej pŕekrasna intonacija a wotmołwjenje: „Gospodynje pomiluj nas!“ Dym worucha a swěčkow daše nam začuće woprawdže žiweje cyrkwy w rozdžělu k mnohim cyrkwjam muzejam.

Pŕi zachodže kupichmy sej wězo swěčku a zaswěćichmy ju pŕed Marijinym wobrazom. A potom stejachmy wosŕjedź wěriwych, a nas zaja podobna nutrnosć kaŕ jich. Njepisam samsna, pŕetož wutorhny mje pŕeco znowa wćipnosć na podawki wokoło mje. Šěsć duchownych — zwoblěkani nimale kaŕ katolscy duchowni — swjećeše Božu mšu.

Wo liturgiji wjele njezrozumich. Swj. scěnje spěwaše duchowny ze Swjateho pisma, a to bě kniha, kajkuž ju pola nas jenož wustajenu nadeńdžeš: Zwjazana do zlota a debjena z drohokamjenjemi, wulka a tołsta pokazuje hižo wonkownje na hódnotu svojeho wobsaha. Tuta kniha wjele waŕi, a słowa w nej su hišće waŕniše. Wěru, wustajenske słowa a Wótčenaš spěwaše lud, nawjedowany wot duchowneho. K swj. wotkazanju pŕistupichu nimale wšitcy. Je wudžělowšaj dwaj duchownaj z kelucha a ze lžicu, a dalšej dwaj džeržeštaj kóždy čerwjene rubiško pod brodu wěriwego. Kaŕ mi pŕajichu, njewudžěluje so ani oblata ani wino, ale chlěb z winom pŕeměšany. Kak so džiwachmy, kelko džěći běchu mjez wěriwymi stali. Njeběchmy je widželi, dokelž běchu wot doroscěnych zakryte. K swj. wotkazanju pŕistupichu z mačerjemi, nanami, džědami

Stara žona pŕed kwětkami

abo wowkami tež wone, abo njesechu so, běchu-li hišće pŕemałke.

Pŕi bočnym wołtarju bě je do toho duchowny žohnował.

Pŕi wotchadže widžachmy marj: Haj, posledni puć prawoslawneho wjedže najpŕjedy do cyrkwy a potom na kěrchow. Tež pozdžišo w Pskowje widžachmy hišće dwaj kašćej w pŕedrumnosći cyrkwy stej.

Pŕi wotchadže z cyrkwy zadžeržachmy so kaŕ zuzy. Džěchmy po zwučenym wašnju won, dokelž njewědžachmy, zo stupa prawoslawny z mjezwočom k wołtarjej z cyrkwy. Tola běchmy tež bjeztoho keđžbnosć wěriwych zbudžili. Pŕichodny kŕoć póndu tež ja z wodžětej hłowu na prawoslawne kemše.

Prěni serbski superintendent 30 lět njebohi

My mějachmy 2. februara runje konwent serbskich fararjow w Budyšinje, jako steješe w Ochranowskich heslach scěhowace słowo z profeta Daniela (12,3): „Či, kiž su wučili, budžeja so swěćić kaŕ njebjeska jasnosć, a čí, kiž su wjele k prawdosći pokazali, kaŕ hwězdy stajnje a wěćnje.“ A pŕi tym so a druhich dopomnich, zo běch runje pŕed 30 lětami wo tym tekście pŕedowanje měl 4. meje 1958, jako tehdom tež tute profetiske słowo steješe w tutych Ochranowskich knižkach. A to běše „čelne pŕedowanje“ na pohrjebnym dnju našeho njezapomniteho pŕěneho serbskeho superintendenta Mjerwy. Na Božu prawdu běše 30. apŕyla 1958, 75 lět stary, šoł. Zo běše wón markantna serbska wosoba, wuznamny farar w Bukecach, kiž běše tam 50 lět skutkował, a nam wšitkim, kiž mějachmy tehdy z nim činić, luby bratr, to je wěste. Ja nječam nětko tu wobraz jeho dołheho žiwjenja a žohnowaneho skutkowanja rýsować, to je so na tym městnje hižo wjaceroć stało; ja chcu jenož, zo bychmy na njeho znowa z wulkej džakow-

Za wowku

Ty wonješ, kak wětr
Tón pisane lišćo rejować da.
Twoje włosy — šědžiwa trawa
pŕi kromje puća.
Twojej spŕocnej woči so runatej
Blědemu njebj.
Twoja koža —
dawno hižo zwjadła a skorata
(Ta nas wšitkich žiwjaca zemja).
Ruce, poľnej mozli,
kotrež lubosć płodžištej
A hišće płodžitej.
Skutk jednoho žiwjenja čłowjeskeho.
Raz
Budžeš zaso jednota ze zemju.
Nalětni wětr budže twoje mjeno pišpolić,
Twój chlědk nad lukami so znošować,
Twój duch namakać mŕ
w morju bjezkončnosće.
Twoja mysl pak budže we mni
Plódna. Annetta

nosću a čestliwosću spominali. Jako farar buch ja w Bukecach jeho naslědnik; to bě wón sebi tak pŕał, kaŕ mi jeho mandželska pozdžišo pŕaješe; mi napŕećo njebě so nihdy někak tak wupŕajil. Hdyž mějach w Bukecach jubilejnu konfirmaciju, smy pŕeco z jubilarami k jeho rowej stupili, a ja sym pŕečitał z lista na Hebrejskich (13,7): „Spominaje na wašich wučerjow, kiž su wam Bože słowo powědali, a keđžbujće na wuchod jich zadžerženja a činće po jich wěrje.“ G. L.

In memoriam prof. Pantšowski — Sofija

Dnja 2. nowembra 1987 zemŕe nje-nadžicy — dwaj mėsacaj do svojich 75. narodnin — boħarski prawoslawny teolog prof. Iwan Pantšowski. Wón je sej z mojej pomocu w léće 1940 w Jenje swój doktorski klěbuk dobył. Po skóńčenych studijach bu wón docent na Duchownej akademiji w Sofiji, hdžež wučeše a kublaše někotre generacije prawoslawnych duchownych.

Prof. Pantšowski pisaše wjele wo etiskich problemach do boħarskich a němskich časopisow. Husto widžachmy jeho w poslednich 40 lětach na mjezynarodnych wědomostnych a ekumeniskich konferencach. Jara wuspěšnje je wón na někotrych cyrkwinskih měrowych iniciatiwach sobu džělał. W poslednim času pŕihotowaše wón wobšěrnú publikaciju wo starych słowjanskich pŕibohach, hdžež su tež serbscy pŕibohojo z pohanskeho časa naspomnjene.

Cyłe žiwjenje čuješe so prof. Pantšowski jako pŕeswědčeny Słowjan. Mój smój 50 lět derje hromadže džělałoj. Nětko žarujemy wo wuznamneho teologa, kotryž chceš tež jako čłowjek pŕeco być pŕiklad. H. N.

Wopominanje Dabita Boguwěra Głowana

Lětsa je dwě scě lět zašlo, zo narodži so w Čornym Chołmju pola Wojerec Dabit Boguwěr Głowan jako syn fararja. Jeho nan sam pŕihotowaše jeho na šulsku službu. Hišće jara młody — hakle 17lětny — wučeše džěći w delnjolužiskich wsach, na pŕiklad w Malinju, Lutolu, Kokrjowje, Pŕjawozu a Popojcach — pozdžišo samo w Choćebuzu. Po zdaću njeje wón nihdže dołho wutŕał. Wot lěta 1815 do lěta 1825 nadeńdžemy jeho w Berlinje, hdžež bě načolnik wustawa za zanjerdžene džěći.

W swojich zraľnych lětach běše Dabit Boguwěr Głowan sobudźelačer znateho němskeho pedagoga Diesterwega. Tohodla drje so njeje hižo do Serbow wrócił, kotrymž jeho wosebita lubosć plačeše. Wón wobknježeše hornju a delnju serbsčinu a tohodla pisaše tež we woběmaj rěčomaj předewšěm pobožne knihi a traktaty. Wón smileše so nad tehdomnišej duchownej nuzu Delnjoserbow a dawaje jim witanu cyrobu ze swojimi publikacijemi.

Praji so, zo běchu jeho knižki w tehdomnišim času w Delnjeje Łužicy jara rozšěrjene. Bohužel njewobsedžu ja ničo z jeho pjera. Wón běše wjestronecse wobdarjeny čłowjek, kiž njezabu ani w cuzbie na swój serbski lud.

Z džakownosću spominamy lětsa na Dabita Boguwěra Głowana jako na muža, kiž je w času, hdyž je lědma što rozdił wo Delnjoserbow, pilnje za serbski lud pisał — tež hišće w Berlinje, hdžež je pola Němcow wulku chwalbu žnjał. H. N.

Serbja w Texasu

W lěće 1854 bě wjetša skupina Serbow pod fararjom Janom Kilianom z Wukrančic do Texasa wupućowała. Wjetšina běše z Wukrančic a z Duboho, ale tež z druhich wosadow. Woni založichu město Serbin. W Serbinje a woško njeho so zasydlchu.

Džensa su potomnicy wonych wupućowarjow z něhdyšeje serbskeje šule w Serbinje muzej wutwarili. K eksponatam słušeja mjez druhim stare serbske knihi, listy a fotografije. W lěće 1970 založichu 5 žonow towarstwo „Texas Wendish Heritage Society“, štož rěka Texaske serbske zjednoćenstwo namrěwcow. 1982 měješe zjednoćenstwo wokoło 400 člonow.

Tute towarstwo ma nowinu, kotraž tež serbske hesła ma.

1979 běše hišće jónu serbska Boža služba. Farar na wotpočinku Teodore Schmidt ju swjećeše. Ale kelko su to zrozumili? Tón farar a Carl Mirtschin rěčtaj hišće derje serbsce. Hewak jenož hišće někotři stari ludžo móžeja něšto słowow. Zajimawe je tež, hdyž čitaš rjane znate serbske mjena, na přikład: Mertink, Mitschke, Bohot, Gersch, Tschabschula.

Serbja w Texasu drje njemóžeja wjace serbsce. Woni pěstuja hišće serbske naložki a su hordži na swój pochod. M. L.

Jurij Šewčik

Jutry za Serbow

*Hlaj, jutrowna powěsć
k nam přichadza znowa:
zo Chrystus naš Wumóžnik
stanyl je z rowa.*

*Tak luboznje jutrowne zwony
nam zwonja,*

*zo radosće sylzy so z wočow nam ronja.
A wutroba wyska
a njeznaje styska.*

Tuž spěwajmy wěrjacy křesćenjo:

O witať, o witať k nam, Wumóžniko!

Kaž Chrystus na jutrach

je postanyl z rowa,

tak chcemy tež my jutry

horje stan'ć znowa.

O, jutrowne slonco —

nam zeschadźej krasnje

a rozswětluj čmowe nam wutroby jasnje.

Njech z jutrownym ranjom

je kónc z našim spanjom.

Haj, z rowa kaž rjekojto zestawajmy,

zo Serbstwo nam trało do móžnosće by!

Nowe serbske knihi

Anonymne Listy

Bohumila Šretrowá je napisała tutu zajimawu knihu wo Janu Arnoštu Smolerju. Wobsah je skrótka tón: K džensnišej serbskej swójbje přijědźetaj na wopyt hosćej z Českeje, zhromadnje so slědži za Smolerjom, při čimž hraja wážnu rólu anonymne listy z fašistiskeje doby wo Smolerju. Wosebje za toho, kiž hišće mało wo Smolerju wě, skića kniha dobru, wotměnjacu móžnosć, ze znać tuteho nadobneho Serba, jeho swójbju a jeho dobu. Znowa spóznamy zamóžnosć awtorke, so zamyslić do našeje serbskeje zańdženosće, a směmy so džiwac, kak dokładnje je přeslědžiła cyrkwinske knihi za kóždjeje informaciju wo Smolerjec swójbje a wo Smolerjowych přečelach. Tež pódlanske figury maja z wulkeho džěla swój jasny profil, Korla Smoler na přikład, bratr Jana Arnošta. Steji w knize jako charakter ze swojej wulkeje wobdarjenosću kaž tež ze swojej tragiskeje zawrjenosću jasnje před nami. Rjany to literarny pomnik.

Awtorka naćisnje harmoniski a druhy idyliski wobraz wo našeje serbskej woprawdźitosći. a chce nas tak kublać k jednoće a lubosći. Za kóždje linku je pytnýc jeje lubosć k nam Serbam a jeje próca, podať dostojny a idealny wobraz wo našeje zańdženosći a přitomnosći. Wěsta škoda je, zo nam awtorka njepřeradža spisarja anonymnych listow a njewužiwa sylnišo móžnosć, jeho wosud a jeho počah k Smolerjej dokładnišo předstajić. W tym wostanje čitar na kóncu trochu njespokojeny.

Hišće něšto wo serbskim přeložku. Wón je w cyłku poradženy, w dobrej, ludowej serbsčinje napisany wot Lory Kowarjoweje. Jenož druhdy myla čičerske zmyłki a wšelake „nowoserbske“ formy a wurazy kaž „to so njezeskutkowni“, „ratarjow fachowje dale kublać“ abo „so stać z duchownym“. To móhlo so lochce ludowišo rjec. Cyłkownje je však nastala dobra, ludowa a čitajomna kniha, džak našeje swěrnej českej přečelce Bohumili Šretrowej.

Jan Malink

POWĚŚĆE

Bukecy. Swoje 70. narodniny smědžeše 24. měrca naša Hana Koklic swjećić. Wona je znata přez mjazy našeje wosady, wšak je w poslednich lětach přeco na kubłanskim dnju naše kěrłuše na křidle přewodźala a prjedy tež na cyrkwinskih dnjach sobu skutkowała. W Bukecach samych je nam přez 30 lět dobru službu wopokazała w farskej kencliji, při rozwućowanju džěci w křescanskej wěrje a na kemšach při pišćelach. Za jeje swěrnosć so jej wutrobnje džakujemy. Wona je hišće poměrnje strowa a džensa přeco hišće we wosadze sobu skutkuje. My přejemy jej, kiž je so tež za rozšěrjenje našeho „Pomhaj Bóh“ sobu starała, dale móc, strowosć a Bože žohnowanje. G. L.

Pólska

Ewangelsko-Augsburgska cyrkej w Pólskej dóstanje nowe nakładniske srjedzišćo. Kaž zdžěli lutherska cyrkej w nowinarskim wozjewjenju, změje srjedzišćo blisko Bielsko-Bialej čičěrnju a knihiwjazarnju kaž tež wšě dalje za wutwar cyrkwinskeho nakładnistwa trěbne zarjadowanja. Z tutej nowej instituciji,

za kotruž so srjedz nowembra 1987 zakładny kamjeń položi, ma so w času po poslednjeje wójnje nastaty „čujomny nedostatk na dobrej ewangelskej literaturje skónčnje wotstronić“, rěkaše.

(ena)

Drježdźany. Wosadne łopjeno sakскеje cyrkwje „Der Sonntag“ č. 2/88 wozjewi rozprawu wo spisowacelskim kongresu NDR w nowembru zańdženého lěta. Najwjac městna w rozprawje wěnuje so diskusijnemu přinoškeje Jurja Kocha, kotryž běše na kongresu jara kritisce pokazał na strachi, nastawace ze zanjerodźenja přirody wosebje w zwisku z wudobywanjom wuhla we Łužicy. Awtor rozprawy so praša, hač njepokazuje so w Kochowym přinošku „skutkowanje Božeho ducha“, a zwěsći, zo so Kochowe wuprajnja kryja z tym, štož sej tež wšelake skupiny w cyrkwi žadaja. Cyłkownje wšak měni, zo dyrbjala sej baza našich wosadow wjace tak mjenowaneho „noweho myslenja“ přiswojić.

✱

Woći, kotrež hladataj z nadźiju, widźitej dale.

Woći, kotrež hladatej z lubosću, widźitej hlubšo.

Woći, kotrež hladatej z wěru, widźitej wšitko w hinašim swětle.

Njeznaty awtor

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

1. 4. — čichi pjatak

Budyšin-Michalska: 14.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom (Albert)

Rakecy: 9.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom (J. Lazar)

3. 4. — 1. dzeń jutrow

Budestecy: 14.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom (Albert)

4. 4. — 2. dzeń jutrow

Bukecy: 9.00 hodź. kemše (G. Lazar)

Hrodzišćo: 14.00 hodź. kemše (Malink)

10. 4. — 1. njeđzela po jutrach

Bart: 8.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom (Malink)

Budyšink: 10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom (Feustel)

Hodźij: 10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom (G. Lazar)

Njeswaćidlo: 8.30 hodź. kemše (G. Lazar)

Poršicy: 8.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom (Feustel)

1. 5. — 4. njeđzela po jutrach

Budestecy: 14.00 hodź. kemše (Albert)

Budyšin-Michalska: 10.00 hodź. kemše (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin, Sukelniska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin 8600, tel. 4 22 01. Ekspedycja: farar G. Lazar, Kirchweg 3, Bukecy (Hochkirch) 8601. — Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Čišeć: Nowa Doba, čičěrnja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-208). — Wuchadza jónkróc za mjesac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 — Index-Nummer 32921